

**NOVA
UNIVERZA**

DIGNITAS

Revija za človekove pravice

Slovenian journal of human rights

ISSN 1408-9653

Samomor, dekadencia ali revolucija?

Matej Avbelj

Article information:

To cite this document:

Avbelj, M. (2014). Samomor, dekadencia ali revolucija?, Dignitas, št. 61/62, str. 5-8.

Permanent link to this document:

<https://doi.org/10.31601/dgnt/61/62-1>

Created on: 16. 06. 2019

To copy this document: publishing@nova-uni.si

For Authors:

Please visit <http://revije.nova-uni.si/> or contact Editors-in-Chief on publishing@nova-uni.si for more information.

This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

© Nova univerza, 2018

**NOVA
UNIVERZA**

FAKULTETA ZA SLOVENSKE
IN MEDNARODNE ŠTUDIJE

**NOVA
UNIVERZA**

EVROPSKA PRAVNA
FAKULTETA

**NOVA
UNIVERZA**

FAKULTETA ZA DRŽAVNE
IN EVROPSKE ŠTUDIJE

Samomor, dekadenca ali revolucija?

Matej Avbelj

Slovenska polis še nikoli ni bila tako ujeta v preteklost (misleč, da pluje v prihodnost), kakor leta 2014. Vsi, zmagovalci in poraženci zadnjih volitev, so se ujeli v časovno zanko. In to v iskanju svoje zlate dobe. Le-ta je bila za slednje »zgoščeni zgodovinski čas«, ¹ tista tri ali štiri leta po letu 1987, za prve pa druga polovica devetdesetih let, vse do 2004, ko so kreirali svojo »zgodbo o uspehu«. Tako imamo leta 2014 na eni strani opravljanje z reinkarnacijo in imitacijo rajne LDS v obliki SMC, na drugi strani pa je cel arzenal predosamosvojitvene retorike in ikon v obliki političnih zapornikov in odborov za človekove pravice. V skladu s pregovorno visoko slovensko retencijo elit je opazno tudi to, da je osebnostno ujemanje tedanjih in današnjih akterjev na zavidljivo visoki ravni.

Še enkrat več se moramo torej opomniti, kot lucidno vztraja Aleš Maver, da pač živimo v deželi, kjer bo vselej vse po starem. ² Kjer se, kot je Peter Jambrek nedavno nadvse pravilno dopolnil Hegla in Marxa, zgodovina ponavlja ne le dvakrat, pač pa kar trikrat: prvič kot tragedija, drugič kot farsa in slednjič kot komedija. Jasno, komedije so namenjene temu, da se smejimo. A ker smo udeleženci teh komedij prav mi, člani slovenske polis, nam pravzaprav ne bi smelo iti na smeh. Kot nas je s svojim *Revizorjem* naučil že Gogolj, se samemu sebi ni najbolj zdravo smejati. Pač smo, po Jančarju, »vsi not«, del Velikega briljantnega valčka, ki se vrti in vrti, z vse višjimi obrati, tako da so tisti na vrhu pijani od oblasti in moči, druge pa, kot je za vrtenje v krogu zelo običajno, muči slabost. Vse skupaj pa se dogaja na enem in istem mestu, medtem ko svet okoli nas brzi naprej z globalnimi pospeški.

¹ P. Jambrek, Zgodovinski spomin Nove Revije in slovenska prihodnost v Evropi, Nova Revija, št. 300, 2007, str. 82.

² A. Maver, Sožitje titovke in kvaternega semnja, v: Avbelj, Dovžan, Letnar, Movrin (ur.), Evropska Slovenija. Prispevki za nov nacionalni program (Inštitut Karantanija, Ljubljana 2013).

Kaj preostane intelektualcem v družbenih razmerah, kjer je narobe prav in prav narobe, če ne želijo pristati na življenje v laži? Godfrey Carr v svojem prispevku v knjigi *Vloga intelektualcev v Weimarski republiki*, na katero Slovenija vsaj občasno srhljivo spominja, parafrazira Georga Lukacsa, ki je v leta 1922 objavljenem eseu zapisal, da »intelektualcem, ki resnično iščejo smisel v svojih življenjih, preostane le troje: samomor, dekadenca in revolucija.«³ Morda tudi vse troje, v obratnem vrstnem redu, kot je navedeno? Odgovor ni preprost, še posebej ker alternative niso navdihujoče. V vse je namreč vsajena vsaj kal samo-uničenja.

In prav to je tista pot, na katero se je, kot kaže, slovenska država podala leta 2008. To je bilo storjeno z aktivno podporo ljudstva na večkratnih volitvah, v morda še bolj orkestriranem javno-diskurzivnem, predvsem pa medijskem kontekstu. Slovenska polis je padla v past, ki je hujša od tiste, ki jo Friedman odlično opiše kot tiranijo *statusa quo*.⁴ Slednja označuje vseprisotni pojav, ko no-voizvoljene vlade zaradi pritiskov interesnih skupin ne zmorejo uresničiti obljubljenih reform, čeprav so za to dobile jasen mandat na volitvah. Iz tega Friedman potegne zdaj že konvencionalni zaključek, da je čas za uveljavitev resničnih sprememb le prvih šest mesecev vladanja, kasneje gre reformni trend le še navzdol.⁵ V Sloveniji pa se zdi, da ne gre le za tiranijo *statusa quo*, temveč za naravnost ugrabljeno državo. Za državo, kjer so vplivne parcialne interesne skupine tako izrazito prevladujoče, da niti ni mogoče izvoliti in oblikovati vlade z reformnim programom, kaj šele tega preleti v prakso.

A tu se, že tako ali tako skrb zbujujoča diagnoza ne konča. Ugrabitev države ne vodi le v smer konsolidacije ekonomske in s tem vsakršne moči v družbi s strani posvečenih skupin in »elit«. Ugrabitev države spremlja proces reinterpreteracije, pravzaprav celovite zamenjave temeljnega ustanovnega narativa, na katerem je slovenska država nastala. Ali še drugače: ugrabitev države pomeni tudi njeno predrugačenje. Preštevilne silnice in sredstva so uporabljeni za to, da bi akte in institucije te države osmislili v prav tistem vrednostnem duhu, zoper katerega so bile oblikovane. Zdi

³ G. Carr, *The Golden Age of Nothingness: Some German Intellectuals and the Idea of Suicide*, v: A. Phelan (ur.), *Weimar Dilemma: Intellectuals in the Weimar Republic* (Butler&Tanner, London), str. 92 in nasl.

⁴ M. Friedman, R. Friedman, *The Tyranny of the Status Quo* (Houghton Mifflin Harcourt; 1. izdaja, 1984).

⁵ Ibid.

se, da gre pri tem za dobro zasnovan, finančno podprt in s strani v javnosti odmevnih skupin izvajan družbeni inženiring. Njegov namen je zapustiti pozabi, umazati, zrelativizirati, zbanalizirati ali celo kriminalizirati vse tisto, kar je v *ad personam* in *ad rem* smislu zaznamovalo slovensko osamosvojitve in bi moralo tej državi dati trajni pečat.

Ob vsem tem nas zatečeno slovensko družbeno stanje sploh ne more več presenetiti. Natančno diagnozo zanj je že leta 2007 napovedal Peter Jambrek, ko je v Novi Reviji zapisal:

»Zgodovinski čas je minil, korenine pa ostajajo. Katerakoli slovenska oblast se pri svojem vsakdanjem delu ukvarja vedno bolj z racionalno tehničnimi nalogami funkcioniranja države in gospodarstva. Vendar to počne, če se tega zaveda ali ne, če hoče ali noče, v trajni odvisnosti od vrednostnega središča slovenske republike, katerega sedež je v območju svetega. Če se ta povezava poškoduje, če se oblast spozabi v tveganem poskusu izbrisa, zastrtja in razvrednotenja osrednjih simbolov, ki so ustanovili sodobno slovensko republiko, se sama znajde v praznem prostoru – v limbu.«⁶

In prav v limbu je kraj, kjer se slovenska polis trenutno ne le nahaja, ampak kjer utegne tudi obtičati. Za to imajo tisti, ki bi morebiti želeli drugačno, torej neevropsko Slovenijo, sploh prvič v zgodovini samostojne slovenske države celo ustavno večino. Torej škarje in platno, s katerima lahko spremenijo narativ, zradirajo ustanovni mit in taki, novi stari vrednostni podlagi prilagodijo tudi vrhovne pravne akte in na njih utemeljene institucije. Naša preteklost bo spet postala prihodnost: demokratični socializem, utemeljen v samoupravljanju, prevladi korporacijskih skupin, pravno, politično in kulturno trdno zasidran ne v Evropi, ampak na Balkanu.

Ker se torej vračamo tja, od koder smo prišli, pravzaprav z dvojno plebiscitarno večino pobegnili, javna intelektualna vest narekuje, da je nekaj treba storiti. V nasprotju z Lukacsem menim, da alternative niso samomor, dekadenca in revolucija, temveč aktivna, javno-intelektualna državljanska zavzetost za evropsko Slovenijo. Pri čemer se je treba zavedati, da tu ne gre za ad hoc politični, ekonomski ali katerikoli kratkoročni interesni izziv, temveč za jedrno civilizacijsko vprašanje o tem, kakšna družba ali država bomo. Oblikovati je treba široko, vključujočo koalicijo razmišljujočih lju-

⁶ P. Jambrek, Zgodovinski spomin Nove Revije in slovenska prihodnost v Evropi, Nova Revija, št. 300, 2007, str. 83.

di, zares vseh, »ki dobro v srcu mislijo«, da bodo s svojim delom in imenom aktivno branili tisti vrednostni civilizacijski minimum, ki nam ga zapoveduje slovenska ustava. Demokratično in pravno, ekonomsko odprto in socialno prijazno slovensko državo, utemeljeno na človekovem dostojanstvu, zasidrano v vsebinskem liberalizmu, ki naj nas popelje v svetovljansko smer zahodnega sveta, ne pa v provincialno samozadostnost semidespotskih režimov na obronku Evrope. Čas za prihodnost je nastopil zdaj. Vse predolgo že živimo v preteklosti.